

1. ความหมาย

มาตรา 797 "อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าตัวการ และตกลงจะทำการดั่งนั้น

อันความเป็นตัวแทนนั้นจะเป็น โดยตั้งแต่งแสดงออกชัดหรือ โดยปริยายก็ ย่อมได้" สาระสำคัญของตัวแทนมีดังนี้

1) เป็นสัญญาที่บุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าตัวการ และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าตัวแทน โดยตัวแทนตกลงจะทำการดั่งที่ตัวการมอบหมาย

2) วัตถุประสงค์ของสัญญา คือ ตัวแทนมีอำนาจทำการแทนตัวการไม่ว่า กิจการใด ๆ หากไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือเป็นการพ้นวิสัย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

3) ตัวแทนตกลงที่จะกระทำการแทน กล่าวคือ ต้องเกิดขึ้นจากความตกลงยินยอมของทั้งสองฝ่าย

4) สัญญาตัวแทนต้องมีบุคคลที่สามอยู่ในวัตถุประสงค์ ในสัญญาตัวแทนจะมีคู่กรณีอยู่ 3 คน คือ ตัวการ ตัวแทน และบุคคลที่สาม เช่น ก. มอบฉันทะให้ ข. ไปจดทะเบียนกับผู้ซื้อที่ดินจาก ค.

กิจการใดที่กฎหมายบังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการนั้นก็ควรทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย

การตั้งตัวแทน มี 3 กรณี

- 1) โดยแต่งตั้งแสดงออกชัด ไม่ว่าด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร
- 2) โดยปริยาย เป็นความเข้าใจตกลงยินยอม
- 3) โดยการให้สัตยาบัน ซึ่งเกิดได้โดย

(ก) ตัวการกับตัวแทนไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อน เมื่อมีผู้กระทำแทนลงไป เจ้าของกิจการเข้าถือเอาประโยชน์นั้นภายหลัง ผู้กระทำแทนอยู่ในฐานะตัวแทน เจ้าของกิจการนั้นถือเสมือนตัวการมาแต่แรก

(ข) ตัวการกับตัวแทนมีความสัมพันธ์กันอยู่ก่อน แต่ตัวแทนไปทำนอกเหนือขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมาย ถือว่าไม่ได้กระทำแทนตัวการ เมื่อตัวการทราบ และได้ให้สัตยาบัน การนั้นถือว่าสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก

ตัวการ มีข้อพิจารณา 3 ประการ ดังนี้

- 1) ผู้ที่จะเป็นตัวการได้ ได้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล หากมีความสามารถตามกฎหมายที่จะกระทำการใด ๆ ได้ด้วยตนเอง
- 2) กิจการนั้นจะต้องมีผลบังคับได้ในกฎหมาย
- 3) พฤติการณ์เปิดช่องให้ทำได้ มีกิจการบางอย่างโดยสภาพตัวแทนจะทำได้ ตัวการก็ไม่อาจตั้งตัวแทนได้ กิจการดังกล่าวได้แก่

(ก) มีธรรมเนียมประเพณีเป็นพิเศษว่า ตัวการต้องทำกิจการนั้นเอง หรือโดยสภาพของกิจการนั้นตัวการต้องทำเอง เช่น จะให้ใครเป็นตัวแทนทำการสอบแทนตนไม่ได้

(ข) มีกฎหมายบังคับ เช่น การเข้ารับราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(ค) เนื่องจากตำแหน่งหน้าที่อันเป็นความสามารถ หรือเป็นสิทธิเฉพาะตัวบุคคล เช่น เป็นแพทย์ผู้ชำนาญการเฉพาะโรคทางสมอง

ตัวแทน มาตรา 799 "ตัวการคนใดใช้บุคคลผู้ไร้ความสามารถเป็นตัวแทน ท่านว่าตัวการคนนั้นย่อมต้องผูกพันในกิจการที่ตัวแทนกระทำ" ได้ข้อพิจารณาว่า ตัวแทนนั้นจะเป็นบุคคลใดก็ได้ แม้เป็นผู้ไร้ความสามารถ

คำพิพากษาฎีกาที่ 598/2506 "ขายมอบอำนาจให้หลานซึ่งเป็นผู้เยาว์ไปทำนิติกรรมแทนตนได้ ขายจะอ้างว่าสัญญาซื้อขายที่ดินที่หลานไปทำไม่สมบูรณ์ไม่ได้ ขายในฐานะตัวการต้องรับผิดชอบ"

ประเภทของตัวแทน มี 2 ประเภท

1) ตัวแทนรับมอบอำนาจเฉพาะการ มาตรา 800 "ถ้าตัวแทนได้รับมอบอำนาจแต่เฉพาะการ ท่านว่าจะทำการแทนตัวการได้แต่เพียงในสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้กิจอันเขาได้มอบหมายแก่ตนนั้นสำเร็จลุล่วงไป" ในกรณีนี้ตัวแทนมีอำนาจทำได้แต่เพียงสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้กิจการนั้นสำเร็จลุล่วงไป เช่น มอบอำนาจให้ทำสัญญาจ้างงong ไม่รวมถึงการบังคับจ้างงongด้วย

2) ตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไป มีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 801 "ถ้าตัวแทนได้รับมอบอำนาจทั่วไป ท่านว่าจะทำกิจใด ๆ ในทางจัดการแทนตัวการก็ย่อมทำได้ทุกอย่าง

แต่การเช่นอย่างจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านว่าหาอาจจะทำได้ไม่ คือ

- (1) ขายหรือจ้างงongสังหาริมทรัพย์
- (2) ให้เช่าสังหาริมทรัพย์
- (3) ให้
- (4) ประนีประนอมยอมความ
- (5) ยื่นฟ้องต่อศาล
- (6) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา"

ข้อยกเว้น มาตรา 802 "ในเหตุฉุกเฉิน เพื่อจะป้องกันมิให้ตัวการต้องเสียหาย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ตัวแทนจะทำการใด ๆ เช่นอย่างวิญญูชนจะพึงกระทำก็ย่อมมีอำนาจจะทำได้ทั้งสิ้น" กล่าวคือ ในกรณีฉุกเฉินตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปอาจทำการต่าง ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 801 (1)-(6) ได้

ตั้งตัวแทนหลายคนเพื่อทำการอันเดียวกัน มาตรา 804 "ถ้าในสัญญาอันเดียวตัวการคนเดียวตั้งตัวแทนหลายคนเพื่อแก้การอันเดียวกันไซ้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าตัวแทนจะต่างคนต่างทำการนั้น ๆ แยกกันไม่ได้" ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ตัวการ แต่ถ้ากิจการนั้นสามารถแยกงานได้เป็นสัดส่วน ให้ตัวแทนแต่ละคนมีหน้าที่แต่ละอย่างแยกกันไป เช่น มอบอำนาจให้ ก. และ ข. ฟ้องคดีแทน ก. และ ข. ต้องลงชื่อในฟ้องร่วมกัน

ตัวแทนช่วง คือ ตัวแทนที่ตัวแทน (เดิม) เป็นคนตั้งอำนาจหน้าที่ตลอดจนคุณสมบัติของตัวแทนช่วง คงเหมือนตัวแทนธรรมดาในเรื่องนี้มีบัญญัติไว้ 3 มาตรา ดังนี้

มาตรา 808 "ตัวแทนต้องทำการด้วยตนเอง เว้นแต่จะมีอำนาจใช้ตัวแทนช่วงทำการได้"

มาตรา 813 "ตัวแทนผู้ใดตั้งตัวแทนช่วงตามที่ตัวการระบุตัวให้ตั้ง ท่านว่าตัวแทนผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบแต่เพียงในกรณีที่ดินได้รู้ว่าตัวแทนช่วงนั้นเป็นผู้ที่ไม่เหมาะแก่การ หรือเป็นผู้ที่ไม่สมควรไว้วางใจแล้ว และมีได้แจ้งความนั้นให้ตัวการทราบหรือมิได้เลิกถอนตัวแทนช่วงนั้นเสียเอง"

มาตรา 814 "ตัวแทนช่วงย่อรับผิดชอบโดยตรงต่อตัวการนั้นใด กลับกันก็ฉันทันนั้น"

2. สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของตัวแทนต่อตัวการ

1) ในกรณีทั่วไปให้จัดการแทนตัวการด้วยความระมัดระวัง ดังนี้ มาตรา 807 วรรค 1 "ตัวแทนต้องทำการตามคำสั่งแสดงออกชัดหรือโดยปริยายของตัวการเมื่อไม่มีคำสั่งเช่นนี้ก็ควรดำเนินตามทางที่เคยทำกันมาในกิจการค้าขายอันเขาให้คนทำอยู่นั้น" และมาตรา 659 "ถ้าการรับฝากทรัพย์สินเป็นการทำให้เปล่าไม่มีบำเหน็จไซ้ร้ ท่านผู้ว่ารับฝากจำต้องใช้ความระมัดระวังสงวนทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นเหมือนเช่นเคยประพฤติกิจการของตนเอง" กฎหมายให้นำมาตรา 659 มาใช้บังคับกับกรณีนี้โดยอนุโลม สรุปได้ดังนี้

(ก) ถ้าตัวแทนไม่ได้รับบำเหน็จ ตัวแทนจะทำกิจการใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายอย่างเช่นที่เคยทำในกิจการของตน

(ข) ถ้าตัวแทนได้รับบำเหน็จ ตัวแทนจะต้องทำการใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายอย่างเช่นวิญญูชนพึงทำ

(ค) ถ้าตัวแทนเป็นผู้มีวิชาชีพเฉพาะกิจการค้าขายหรือประกอบอาชีพอย่างหนึ่งอย่างใด ตัวแทนต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือเท่าที่เป็นธรรมดาจะต้องใช้และสมควรจะต้องใช้ในกิจการค้าหรืออาชีพอย่างนั้น

ในกรณีฉุกเฉิน ตัวแทนสามารถทำอย่างใด ๆ เช่น วิญญูชนจะพึงกระทำย่อมทำได้ทั้งสิ้น (มาตรา 802)

2) ทำนิติกรรมในนามตัวการกับตนเอง หรือตนเองในฐานะตัวแทนของบุคคลภายนอกไม่ได้ มาตรา 805 "ตัวแทนนั้น เมื่อไม่ได้รับความยินยอมของตัวการจะเข้าทำนิติกรรมอันใดในนามของตัวการทำกับตนเองในนามของตนเองหรือ

ในฐานะเป็นตัวแทนของบุคคลภายนอกหาได้ไม่ เว้นแต่นิติกรรมนั้นมีเฉพาะแต่การชำระหนี้"

3) ทำกิจการด้วยตนเอง เว้นแต่จะมีอำนาจใช้ตัวแทนช่วงทำการได้

4) แจ้งให้ตัวการทราบถึงผลงานเมื่อตัวการมีประสงค์จะทราบความเป็นไปของการที่ได้รับมอบหมายแก่ตัวแทนนั้นในเวลาซึ่งสมควรแก่เหตุ และเมื่อการเป็นตัวแทนสิ้นสุดลงแล้ว ตัวแทนต้องแถลงบัญชีด้วย (มาตรา 809)

5) ส่งเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นที่ได้มาในฐานะตัวแทนแก่ตัวการ เช่น เป็นตัวแทนซื้อรถยนต์ ผู้ขายแถมวิทยุและแอร์ให้ เช่นนี้ ตัวแทนต้องส่งมอบให้ตัวการ

6) สัญญาตัวแทนระงับเพราะเกิดกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา 829 "เมื่อสัญญาตัวแทนระงับสิ้นไปเพราะตัวแทนตายก็ดี ตัวแทนตกเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือล้มละลายก็ดี ท่านว่าทายาทหรือบุคคลผู้รับหน้าที่ดูแลทรัพย์สินมรดกของตัวแทนโดยชอบด้วยกฎหมายต้องบอกกล่าวแก่ตัวการและจัดการเพื่อปกป้องรักษาประโยชน์ของตัวการไปตามสมควรแก่พฤติการณ์ จนกว่าตัวการอาจเข้าปกป้องรักษาประโยชน์นั้น ๆ ได้"

สิทธิของตัวแทน

1) ไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ เว้นแต่ (มาตรา 803)

(ก) มีข้อตกลงกันไว้ในสัญญาว่ามีบำเหน็จ

(ข) ทางการที่คู่สัญญาประพาศต่อกันนั้นเป็นปริยายว่ามีบำเหน็จ

(ค) เคยเป็นธรรมเนียมมีบำเหน็จ

บำเหน็จนั้นจะเรียกได้เมื่อการเป็นตัวแทนสิ้นสุด

มีบางกรณีที่ตัวแทนไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ ได้แก่

(ก) กิจการที่รับมอบหมายเป็นกิจการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งตกเป็นโมฆะ

(ข) ตัวแทนกระทำมิชอบ เช่น ทำนิติกรรมในนามของตัวเอง
ในนามของตัวเอง โดยมีได้รับความยินยอมจากตัวการ

(ค) ตัวแทนกระทำการนอกเหนืออำนาจ หรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อ
เป็นเหตุให้ตัวการเสียหาย

2) สิทธิเกี่ยวกับเงินทศรองในการทำกิจการ

(ก) ตัวแทนมีความประสงค์ให้จ่ายเงินทศรอง ตัวการต้องจ่าย

(ข) เงินทศรองนี้อาจเป็นค่าใช้จ่ายของตัวแทนเอง หรือเงินที่ต้องชำระ
ตามสัญญาที่ตัวแทนไปทำกับบุคคลภายนอก

(ค) ถ้าตัวการไม่จ่าย ตัวแทนอาจถือว่าตัวการผิดสัญญา ตัวแทนอาจบอก
เลิกการเป็นตัวแทนเสียก็ได้ ตัวการจะถือว่าตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทนในเวลาที่ไม่
สะดวกไม่ได้

(ง) ถ้าได้จ่ายเงินทศรองในการทำกิจการย่อมเรียกได้จากตัวการ รวมทั้ง
ดอกเบี้ยนับแต่วันที่ได้ออกเงินไปนั้นด้วย

3) ถ้าในการทำกิจการนั้นก่อให้เกิดหนี้ขึ้น มาตรา 816 วรรคสอง ".....ถ้า
ในการจัดทำกิจการอันเขามอบหมายแก่ตนนั้น ตัวแทนต้องรับภาระเป็นหนี้ขึ้นอย่าง
หนึ่งอย่างใด ซึ่งพิเคราะห์ตามเหตุควรนับว่าเป็นการจำเป็นได้ไซ้ ท่านว่าตัวแทน
จะเรียกให้ตัวการชำระหนี้แทนตนก็ได้ หรือถ้ายังไม่ถึงเวลากำหนดชำระหนี้ จะให้
ตัวการให้ประกันอันสมควรก็ได้"

4) สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากตัวการ มาตรา 816 วรรคสาม ".....ถ้า
ในการจัดทำกิจการอันเขามอบหมายแก่ตนนั้น เป็นเหตุให้ตัวแทนต้องเสียหายอย่าง
หนึ่งอย่างใด มิใช่เป็นเพราะความผิดของตนเองไซ้ ท่านว่าตัวแทนจะเรียกเอาค่า
สินไหมทดแทนจากตัวการก็ได้" ในกรณีเกิดความเสียหายแก่ตัวแทน ได้แก่ กรณี
ตัวแทนทำกรณั้ตามคำสั่งและภายในขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมาย และตัวแทนมิ
ได้ประมาทเลินเล่อแต่อย่างไร

5) สิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินอย่างใด ๆ ของตัวการ มาตรา 819 "ตัวแทนชอบที่จะยึดหน่วงทรัพย์สินอย่างใด ๆ ของตัวการอันตกอยู่ในความครอบครองของตนเพราะเป็นตัวแทนนั้นเอาไว้ได้ จนกว่าจะได้รับเงินบรรดาค้างชำระแก่ตนเพราะการเป็นตัวแทน"

ความรับผิดชอบของตัวแทนต่อตัวการ

1) ทำกิจการภายในขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากตัวการ อันมีผลให้ตัวแทนไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่กรณีมีธรรมเนียมประเพณีเป็นพิเศษว่าตัวแทนต้องรับผิดชอบ เช่น ตั้งให้เป็นตัวแทนจัดการดูแลบ้าน ถ้าตัวแทนเอาบ้านนั้นไปทำประกัน ตัวแทนต้องรับผิดชอบในเรื่องเบี้ยประกันเอง

2) เงินที่ควรจะได้ส่งแก่ตัวการ มาตรา 811 "ถ้าตัวแทนเอาเงินที่ควรจะได้ส่งแก่ตัวการ หรือซึ่งควรจะใช้ในกิจของตัวการนั้นไปใช้สอยเป็นประโยชน์ตนเสีย ท่านว่าตัวแทนต้องเสียดอกเบี้ยในเงินนั้นนับแต่วันที่ได้อำนาจไปใช้"

3) รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนี้ (มาตรา 812)

(ก) การทำงานด้วยความประมาทเลินเล่อ

(ข) ไม่ทำการเป็นตัวแทน ได้แก่ ไม่กระทำการตามที่ได้ตกลงกัน ไม่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งไม่กระทำการตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ที่ตัวแทนจะต้องทำด้วย

(ค) ทำการโดยปราศจากอำนาจ

4) รับผิดชอบกรณีตัวแทนช่วง มาตรา 813 "ตัวแทนผู้ใดตั้งตัวแทนช่วงตามที่ตัวการระบุตัวให้ตั้ง ท่านว่าตัวแทนผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบแต่เพียงในกรณีที่ตนได้รู้ว่าตัวแทนช่วงนั้นเป็นผู้ที่ไม่เหมาะแก่การหรือเป็นผู้ที่ไม่สมควรไว้วางใจแล้ว และมีได้แจ้งความนั้นให้ตัวการทราบหรือมิได้เลิกถอนตัวแทนช่วงนั้นเสียเอง"

8. ความรับผิดชอบของตัวการและตัวแทนต่อบุคคลภายนอก

ความรับผิดชอบของตัวการต่อบุคคลภายนอก

1) มาตรา 820 "ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน" ความผูกพันดังกล่าวอาจต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก หรืออาจมีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลภายนอกรับผิดชอบต่อตนเองก็ได้

2) รับผิดชอบกรณีตัวแทนเจตนา มาตรา 821 "บุคคลผู้ใดเจตนาบุคคลอีกคนหนึ่ง ออกแสดงเป็นตัวแทนของตนก็ดี รู้แล้วยอมให้บุคคลอีกคนหนึ่งเจตนาตัวเองออกแสดงเป็นตัวแทนของตนก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้สุจริตเสมือนว่าบุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเป็นตัวแทนของตน"

คำพิพากษาฎีกาที่ 3187-3188/2527 ชำระราคารถยนต์แก่ผู้ที่แสดงออกเป็นตัวแทนผู้ขาย โดยผู้ขายรู้อยู่แล้วเป็นการชำระหนี้แก่ตัวแทนเจตนา ไม่เป็นการชำระหนี้แก่ผู้อื่นที่มีใจเจ้าหนี้

3) รับผิดชอบกรณีตัวแทนทำการเกินอำนาจ มาตรา 822 "ถ้าตัวแทนทำการอันใดเกินอำนาจตัวแทน แต่ทางปฏิบัติของตัวการทำให้บุคคลภายนอกมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าการอันนั้นอยู่ภายในขอบอำนาจของตัวแทนไซ้ ท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตราก่อนนี้เป็นบทบังคับ แล้วแต่กรณี" เช่นตั้ง ก. เป็นผู้จัดการร้านค้า โดยกำหนดว่า ก.มีอำนาจสั่งซื้อสินค้าได้ครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท ถ้า ก.สั่งซื้อสินค้าจาก ข.เป็นเงิน 150,000 บาทหลายครั้ง ตัวการมิได้ทักท้วง ภายหลังจะอ้างว่า ก.ตัวแทนทำเกินอำนาจไม่ได้

4) กรณีให้สัตยาบันแก่กิจการที่ตัวแทนกระทำไป มาตรา 823 วรรคแรก "ถ้าตัวแทนกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดี หรือทำนอก-เหนือขอบอำนาจก็ดี ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันตัวการ เว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบันแก่การนั้น"

เมื่อตัวแทนทำการโดยปราศจากอำนาจหรือทำเกินอำนาจ ตัวการให้สัตยาบันแล้ว
ตัวการต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก

ความรับผิดชอบของตัวแทนต่อบุคคลภายนอก

1) ตัวแทนทำสัญญายินยอมรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว

2) ตัวแทนทำการโดยปราศจากอำนาจหรือทำเกินอำนาจแล้วตัวการไม่ให้
สัตยาบัน มาตรา 823 "ถ้าตัวการไม่ให้สัตยาบัน ท่านว่าตัวแทนย่อมต้องรับผิดชอบ
ต่อบุคคลภายนอกโดยลำพังตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นได้รู้ยู่
ว่าตนทำการโดยปราศจากอำนาจ หรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ"

3) ทำสัญญาแทนตัวการที่อยู่และมีภูมิลำเนาต่างประเทศ ตัวแทนต้องรับผิดชอบ
ตามสัญญานั้นแต่ลำพังตนเอง ที่ว่า "ตัวการซึ่งอยู่ต่างประเทศและมีภูมิลำเนาในต่าง
ประเทศ" หมายความว่า ตัวการนั้นจะต้องอยู่และมีภูมิลำเนาในต่างประเทศ ใน
กรณีตัวการเป็นนิติบุคคลมีสาขาอยู่ในประเทศไทยไม่ถือว่าเป็นตัวการซึ่งมีภูมิลำเนา
อยู่ในต่างประเทศ

4) ตัวแทนเข้าทำสัญญาเพราะเห็นแก่อำภิสสินจ้างและประโยชน์ส่วนตัว
ตัวแทนต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกด้วยตนเอง แต่หากตัวการให้ความยินยอม การ
นั้นก็ผูกพันตัวการ (มาตรา 825)

5) เงินที่ตัวแทนได้รับไว้แทนตัวการ ซึ่งตัวแทนเข้าทำสัญญาเป็นส่วนตัวใน
นามของตนเองหรือคนภายนอกให้มาโดยหลงผิดในข้อเท็จจริงหรือโดยผลของ
กฎหมาย

4. ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาตัวแทน

1) เมื่อตัวแทนทำการที่ตกลงนั้นสำเร็จแล้วหรือ

2) กรณีที่สัญญาตัวแทนมีกำหนดระยะเวลาไว้ เมื่อครบกำหนดเวลานั้น สัญญาตัวแทนระงับ

3) เมื่อตัวการถอนตัวแทน หรือตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน ในเวลาใด ๆ ก็ได้ โดยมีข้อยกเว้นว่า ตัวการจะถอนตัวแทนหรือตัวแทนจะบอกเลิกการเป็นตัวแทนในเวลาที่ไม่สะดวกแก่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการจำเป็นอันมิอาจจะก้าวล่วงเสียได้

4) ตัวการหรือตัวแทนตาย ตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถหรือล้มละลาย

กรณีที่สัญญาตัวแทนระงับไปแต่บุคคลภายนอกไม่ทราบ ตัวการหรือตัวแทนฝ่ายที่ยังอยู่ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการสุจริตได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกจะประมาทเลินเล่อ

5. ตัวแทนค้าต่าง

มาตรา 833 "อันว่าตัวแทนค้าต่าง คือบุคคลซึ่งในทางค้าขายของเขาย่อมทำการซื้อหรือขายทรัพย์สิน หรือรับจัดทำกิจการค้าขายอย่างอื่นในนามของตนเองต่างตัวการ" ตัวแทนค้าต่างคือ

1) เป็นสัญญาตัวแทนชนิดหนึ่ง

2) ตัวแทนค้าต่างต้องเป็นผู้ที่มีอาชีพทางการค้า กล่าวคือประกอบเป็นปกติธุระในทางการค้า โดยหวังผลประโยชน์ตอบแทนจากกิจการที่ตนทำนั้น

3) กิจการที่ตัวแทนค้าต่างทำได้มีเฉพาะเป็นตัวแทนในการซื้อหรือขายทรัพย์สิน หรือจัดทำกิจการค้าขายอย่างอื่น เช่น การขนส่ง

4) ตัวแทนค้าต่างทำการในนามของตนเองต่างตัวการ และสามารถดำเนินการต่าง ๆ นั้นให้สำเร็จได้เอง กล่าวคือ ตัวแทนค้าต่างเป็นคู่สัญญากับบุคคลภายนอก

นอกในฐานะผู้ซื้อ หรือผู้ขายทรัพย์สินนั้น ๆ มิได้เข้าทำสัญญาในฐานะเป็นตัวแทน หรือในนามของตัวการแต่อย่างใด

สิทธิของตัวแทนค้าต่าง มีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จ โดยอัตราตามธรรมเนียม ที่คนได้จัดการให้ตกลงไปนั้นทุกรายไปจากตัวการ เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ถ้ายังขายสินค้าของตัวการไม่ได้ ตัวแทนค้าต่างยังไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ

ผู้ที่จะเป็นตัวแทนค้าต่างได้ มาตรา 836 "บุคคลผู้ไร้ความสามารถหาอาจ จะทำการเป็นตัวแทนค้าต่างได้ไม่ เว้นแต่จะได้รับอำนาจโดยชอบให้ทำได้" ผู้ที่จะเป็นตัวแทนค้าต่างได้จะต้องเป็นผู้มีความสามารถบริบูรณ์ กฎหมายจึงห้ามมิให้ผู้ไร้ความสามารถเป็นตัวแทนค้าต่าง เว้นแต่ผู้แทนโดยชอบธรรมจะอนุญาต.

๔๔๔